

Proemiale

divisus à re, cuius è mijs, ut p̄t. Op. Aristotelem non esse
re. Dicitur è modum proutalem aliarum sciãp. Id è è vi
am ad alias scientias. Accedit q̄t figi, & q̄ntitas sunt
eiusdem natura, ~~imp̄m̄ti~~; & tamen una est modus a lta
rius.

Obi^o: Dicitur è instrumentum ad alias scientias
comparandas: Ad instrum̄ semper est diversum ab opere: q̄o
Dialectica est diversa à scia, seu non è scia. Op. N. Min.
Quia malum est instrum̄ ad aliam faciendum: calor est
instrumentum ignis ad p̄ducendum alium calorem eiusdem
nã. Sic q̄o. Dicitur è instrumentum scifum.

Obi^o 3°: Scia est de necessarijs; Dicitur agit de pro
batijs, n̄ q̄o est scientia. Nectur, Dicitur docentem agere de ne
cessarijs, ut in ctoe probatum est. 2ª cto: Dicitur docere è scia a
reliquijs dicta. Lor^o 1°, quia hinc distinguitur p̄cipi
& q̄ per obta: sed obta dicitur è diversum ab obta
aliarum sciãrum: q̄o. Dicitur è distincta ab illis. Lor^o 2°
quia Dicitur est necessaria ad alias scientias, illos p̄cedit:
q̄o est ab illis diversa. Nota Lor^o aliquando accipit Dicitur
pro qualibet scientia q̄ in differens versat, & q̄ uam
a false distinguit: Quae tñ coeunt rigore Dicitur scia
alijs n̄ scientijs ratione Dicitur. Qñ n̄. Dicitur autem Dicitur
am n̄. Hec certam mem̄ hinc est de utente, q̄ n̄
est scientia.

Obi: Qñ aliquis infert ctoem in m̄a m̄na abiaz
sciãrum, ibi inuenit Dicitur iudicando de bonit. ctoe; & tñ cto n̄ p̄
net ad Dicitur, sed ad alias sciã: q̄o autem ctois p̄net ad alias sciã
as, n̄ ad Dicitur. Lor^o ctoe; quia autem ctois est unus tm̄; q̄o p̄
net ad unam tm̄ sciam. Nect, ut Dicitur sit scia scia satis sapit
hinc sua domesticis, cum versat in materia propria. Dicitur negando
Mi: Qñ ibi autem ctois dicitur ab autem Dicitur, q̄ indicatur. bo
nitas ctoe; qui saltem virtute inveniunt distinguitur.

3ª cto: Dicitur est una tm̄ scia in sp̄e infima
Sicut

6

Quaestio 4^a

Sicut *Phisica*, aut *Mitica*. *Phisica* quia distinctio sciarum dicitur
mitur ab ebo mali, sed *fratili*; atqui obtum *fratili* *Phisica* (id est
rō *fratili*, sub qua *Phisica* complat obtum mali) est tñ unum in spe
cie infima: q̄ etiam *Dialectica*. Probo *Minor*, q̄ obtū
fratili (q̄) est p̄tēs cogitandi; iniquitas ex cognitoy est in specie
in oibz modis differendi; ut p̄t consideranti; q̄ et *Phisica* est una.

Art. 4^a

¶ *Phisica* potest pars sit *Phisica*?

Phisica affri. Fundum ē, quia *Phisica* (ut hoc te accipit) nihil
aliud ē q̄ in cognitio divina per cōj. sed *Phisica* het multas cognitō
es divinas per cōj: q̄ ē pars *Phisica*. Probo *Min*: quia *Phisica* per
modum dicendi tanq̄m per cōj cogitit lafoem, arguēsem, *Phisica*
invenire ad sūas comparandas; q̄ het cognitōes divinas. Confirma
tur. Quia *Phisica* moralis, q̄ agit de actibz volūntis, ē pars uq̄
Phisica; q̄ et *Phisica*, q̄ dirigit aūq̄ illud mobilis, et nūq̄ ad aūq̄
volūntis. Neque requirit q̄ *Phisica* contemplet naturam ex
tēriōis; nam et *Phisica* moralis n̄ speculatur etiam actuan
volūntis; et tñ est in *Phisica*; q̄ sit *Phisica*.

Ob: 1°. *Phisica* ē cognitio rerum magni momenti, et
q̄ se comparant: *Phisica* uō ē cognitio sermonis rei leuissima,
et q̄ aliarum sciarum obsequio famular: q̄ n̄ ē *Philosophia*. *Phisica*
negando *Min*. q̄ magni ponderis ē orinare sermonem vocalem, et
metamlem, q̄ effit *Phisica*. *Phisica* nego oīz p̄tēs *Philosophia*
q̄ se ipsas capiti; nam *Phisica* moralis expetit q̄ non comparatur
dot.

Ob: 2°. Nulla res p̄t ee sit instrūm, et pars alte
rius. Sed *Phisica* ē instrūm *Phisica*; q̄ n̄ ē illius pars. *Phisica* 1°.
negando. *Min*: q̄ manys pars, et instrūm artificis; Vñ *Phisica* b̄
poterit esse pars q̄ instrūm *Phisica*. *Phisica* 2°. *Phisica* n̄ ē in rigo
re instrūm *Phisica* comparari illi instrumenta, q̄lia sit partes
modi differendi, q̄ n̄ sunt *Phisica*, sed ab ea confirmatur.
q̄

Preambulum

Quia Artes, & alij Phi n̄ numerant Diā in p̄tes Phiā,
Sumunt Philosophiam nimis stricte, & Diā q̄ obtente.

Art 5^a

Utrū Diā docens sit sciā
practica?

Modm 1°, sciā practicum esse illam, cuius finis est practico
scu q̄ fertur in obiectum operabile; speculatiuam esse illam q̄ fertur
in uitijs complōm s̄a ullo r̄i ad practicum. **Modm** 2° diā pra
ctici, & speculatiui n̄ desumi ex fine, quibus quisq̄ libere q̄
ponit; sed ex eo ad qm̄ ex r̄i sua dirigit. **Modm** 3° hūm pra
cticum, & speculatiuum in hoc differre; q̄t speculatiuum dirigit
ad aūm, q̄ ulterius n̄ procedit. Vg. 1. Caelum ē corruptibile. Hūc
u^o practicus dirigit ad hūm, q̄ tendit ad alium. Vg. ad hūm. Vir
tus hoc n̄i p̄cipua ē; q̄ tendit ad alium aūm, quo p̄ditus ac
quitur. Primus aūm practicus d̄ finis proximus, secundus fi
nis remotus, & prius.

Quibus potis d̄m ē Diā docentem esse sciā pra
ctiam. Probat 1° quia eius principalis, & ultimus finis ē pra
ctici; nimirum conseruatio mōrum dicendi: q̄ ē sciā practica. 2°
Diā docens uersatur in dirigendo aūm illius ad mōm dicendi; &
illi actus prout s̄t dirigibiles s̄t practici: q̄ Diā uersat e^o pra
ctiam. 3° Sciā moralis ē practica, quia tradit ^{regulas} operandi per usua
tatem: sed Diā tradit regulas operandi per illum, q̄ eūm practica.
Confirmat ex Arte 2° Met. 1°. Vbi ad subitum sciā practica duas
requirit conditiones; primam, ut sit res contingens artificis; secū
dam, ut priam operandi sit in artifice, n̄ in nā: sed h̄e conditio
nes reperiuntur in mōo dicendi, ut p̄t: q̄ ē subitum sciā practica.

Ob. 1°: Illa ē sciā speculatiua, cuius finis ē cōp̄io
ueritatis, seu cōplōm sui subli, & suad̄ passionum: sed finis
Diā ē cōplōm n̄i dicendi, & passionum illius (nequa n̄ a b̄ba
alia sciā tractant): q̄ ē cōplatiua, n̄ practica. **Retur** Mar:
elles

7

Quaestio 4^a

esse veram quod scia dicitur in sola complecti non tendendo ulterius ad opus: Et ut dicitur ita speculatio contemplatur suum subiectum, ut non sistat in sola speculatione illius; sed ulterius tendit ad opus tanquam ad finem ultimum.

2° Artes 3° de Anima decimo Textu quadragessimis nono asserunt illum extensivum fieri practicum, scilicet per suas operes, sed per illas, quod dirigit: Sed dicitur esse scia illud aliud: quod non erit practica per se, sed per aliam sciam, quas dirigit. Dicitur Philosophus significare illum non solum in se esse practicum quod dirigit suas operes, sed et quod dirigit eorum. Unde dicitur Dialectica non solum erit practica, quod dirigit suas operes, sed et aliarum.

3° Scia practica docet quomodo subvertitur factum: Dicitur docet quomodo suum obiectum sit destruendum, quod non est practica. Probo Minorem. quod Dicitur docet resolvere syllogismos in suos partes, quod docet illos destruere. Dicitur negando illi: Sed per Dicitur Dicitur resolviendo syllogismos docet quomodo illi sint faciendi. Ut artifex, qui resolviendo domum ostendit quomodo sit edificanda. Unde in lib. de Resolucione agitur primario de compositione syllogismorum, secundario de Resolucione.

4° Si dicitur esset practica, foret quod dicitur docet efficit modum differendi; sed hoc non sufficit, quod non est practica. Probo Maior. Quia Geometria facit triangulum, Astrologus astrolabium, Philosophus aurum, & Alchimiam: Sed tamen Geometria, Astrologia, & Philosophia sunt artes speculativae, quod dicitur dicitur faciat modum differendi, non ideo dicitur erit practica. Probo Maior. Artem non esse practicum ex eo quod illa, quae eam tenet, efficit, et non efficit id, de quo illa tractat; sed ex eo quod tenet illa ars describit regulas faciendi tale opus; quod non se respicit ad modum differendi; non ut Geometria ad triangulum, & Astrologia ad astrolabium: Licet aliquando Geometria, & Astrologus per accidentem, et in alio capite talia instrumenta possint efficit, non tamen qua Geometria, & Astrologus, sed qua Philosophus.

Proemiale

Quaestio 5.^a
De Subto Dialectica.

Art. 1.^a

Quale deit esse subrum cuiusque artis?

Subrum artis duplex e: alterum inhaerentis id est in q ipsa inhaeret, qui est illud: alterum attributionis, qd dicitur in c. 2. quam id est ad qd aliquando omnia, que in ipsa arte tractantur. Diuiduntur in tota seu sine adiectum, quale est in r. Metaphisica; in partiali seu in adiectum, qd est substantia r. in r. Met. Praeterea subdiuiditur in simplicem, qd est Deus r. in Met., & nimis simplicem, qd est accidentis v. g.

Ut aliqua sit subrum aliter sit, deit hinc tres conditiones. Prima est, ut sit aliquo modo unum, sicut in uniuersa, sicut in omni, sicut in subto & accidentis ut aliquo modo possit explicari per unam de se, & hinc aliquos proprietates qd de illo demonstratur. Probatur qd una totalis sita in est qd habet multitudine cognitionum, sed cognitum in se ornatarum aliquo modo. Unde, si obturum n sit unum, n habeant tales cognitioes unum ordinem, & dependetiam in se.

2^a conditio e, ut omnia, que in arte tractantur, ad illud obturum, seu subrum omnium qd ut ptes subta, se componant, & ut proprietates, sicut ut priora. 3^a conditio, ut sita per illud ut ea modo qd illud tractat a reliquis suis distinguatur. Sed, qd cognitioes, sed hinc more priorum definitum essent per sua obta: sed res n possunt in se melius distinguere, qm qd etiales de se: qd cum sita hinc sumant ab obta, inde etiam primariam d. sicut in se tinentur.

Art. 2.^a

Quam sit subrum Dialecticae?

Deum hac de re opinionem referunt Cornubienses: amplexi
nam

nam ultimam, q̄ asserit Subtūm attributionis adequatū
 Dīā ablutē sumpta eī mīm dicendi in tota sua Latitudine,
 id est prout comprehendit diuim, q̄ rem diuidit in suas partes:
 Deficiat q̄ nōm nri declarat: Angulūm, q̄ proprietates et acū
 nri colligit. Probat haec In. q̄ in mō dicendi uoluntur
 illa tres codicē; q̄ requiruntur in Subtō cuiusq̄ue sūd; q̄ ille
 ē Subtūm Dīā. Pōt Anī, q̄ mīj dicendi ē unus sōm, sicut
 domus, et exoritur. Sed uicā defoi alij mō explicat; dicit n;
 Dīā q̄ aliquid inuogitum ex cognitis apērit. Quā omnia, q̄
 in Dīā tractant, ad mīm diuendi ordinantur, tandem p̄uē
 lūm Dīā ab alijs sīs distinguitur q̄ hēt codicē, ut ille
 eius Subtūm. Fatendum tñ est, Subtūm q̄ apum esse Dīā eī
 arguimō, et Obiūm.

Probat A. Eī impugnatione aliarum
 Seriarum, q̄ ad tres reduuntur. Prima est Nominatiūm q̄
 docent Subtūm Dīā uicē mālē: refellunt tamen, quāq̄
 nōre sūm, et ex motis ad ignota p̄gredi, q̄ dicitur mūm Dīā,
 nō competit uicibus, sed cōtib; quos tamen quia nō dīp
 ostendit, per uicē manifestant; q̄ illis nō competit mūm
 Dīālectica.

Obi. Artes in Conuersariis utitur trij n̄
 siglatis, s. qui nō hēt p̄ter uicē: q̄ uicē ē Subtū
 Dīā. P̄ negando Cōm, q̄ Artes utit̄ trij n̄ siglat
 uis, ut ostendat frāj Cōm conclus. in quib; materijs.
 2. Dīā est ars sermālis: q̄ dicit ag. de sermone. Pōt
 edendo totum, Dīā n̄ agit, et de sermone mentali, et deuo
 cali; prout oriatur ad eīscūda ignota ex cognitis. Nō
 sermo mālter sumptus est obtum mālē Dīā, et aliorū
 artium sermāliū: fāliter u. acceptus p̄ prietate ap
 rienti incognita ex cognitis ē obtum formale Subi, quol
 Dīā.

2. In. docet Subtūm Dīā eī eōs rōj.
 Pōt q̄ Dīā n̄ implicat ea proprio mūm nām, et pri
 nūpia uentis rōj. Quā si uicē rōj eēt Subtūm Dīā

Omny

8
Proemiale

omnes passiones quas Diuina illa demonstrat esse rōis (neq;
enim passio rati competit ente rōis) atqui Diuina demonstrat de
iis habere passionem rati, & virtutem eandē sciām, q̄ illud
n̄ est ens rōis. 3° omnia q̄ in Diuina tractantur, n̄ possunt
rationi adiens rōis. (q̄ t̄ ex. requit 2° subiecto conditō suppositi
ta) nam ipsa rōinā n̄ habet, & affiat unius de alio, & h̄i
lia, q̄ Diuina ex professo declarat. Et prius q̄m rebus rōis,
q̄ in eis regulantur: q̄ ens rōis n̄ est subiectum Diuina.

4° si nulla essent entia rōis, adhuc Diuina eēt
n̄, & de operibus illius traheret ea, q̄ nunc docet. Ubi deorsum
om̄i q̄libet sciām; & t̄m negatiuam: conuicta simplici, af
firmatiuam, et cetera: q̄ signum ē q̄ n̄ agit de rebus rōis
is posse, sed per accidens, quatenus consequuntur suo obiecto.

Obijci potest 4° Met. scilicet ait Metum, &
Dium uisari cēt: ens: sed hoc n̄ pot. ita cē, n̄ ille ens rati,
hic rōis confident: q̄ ens rōis pertinet ad Dium. Rp. utrum
quā agere de ente rati, Metum rati; Dium (utentem illius)
pro utraque p̄t̄ ex p̄alibus. Vnde si subiectum Diuina eēt ens rea
le, Diuina n̄ foret ars rati, sed rati: q̄ ens rōis ē subiectum
Diuina. Rati, Dium n̄ agere de rebus, prout in sermone p̄ Phidias
trahuntur: sed de sermone q̄libet rati coincidit cum rebus, et ē
q̄dam res. Sicut etiam Diuina dicitur ars rati, n̄ q̄ agit de ente
rōis, q̄ tale, sed q̄ dirigit opera rōis, q̄ t̄m rōi ē subiectum.

3° Entia rōis debent pertinere ad aliam sciām:
n̄ datur alia, n̄ Diuina q̄ ad illam pertinent. Rati neganda illi
nam ē quia entia rōis pertinent ad Metum, q̄ t̄m h̄nt di
finitionem cum ente rati; nam cēt. Rati. Phet. 2° Cū
ē agere de eo, q̄ tale ē, et q̄ uidet, tale.

4° Diuina agit de fr̄is diuini, q̄ coniungunt ea
cognitionibus: sed n̄ agit de ipsis cognitionibus spectatis absolute
n̄ le: q̄ prout includunt aliquam sciām rōis, q̄ illis q̄ rōim im
ner. Rp. Diuina agere de cognitionibus, q̄ t̄m inducunt sciām di
uini. nam in seipso duplex ē sciām; 1^a ē collatō mat̄is propo
sitionum ex complicatōe medij t̄m, in qua resultant relationes re
t̄m;

Quaestio 5^a

tionis, q^{ue} sit 2^a forma. Dicitur u^{ero} agit de cognitionibus secundum primam, et u^{ero} 2^a secundam.

S^o for^m q^{ue} uisum est artefactum, q^{uod} ea ma^{ter}, et for^m composuit, n^{on} h^{ab}et pro subto ma^{ter} artefactum, sed for^m q^{ue} in uisum est artefactum: q^{uod} n^{on} illud h^{ab}et q^{uod} subto, sed for^m q^{ue} in ipso resultat. Ita: pit, q^{uod} in Musica, q^{ue} fit harmonicam pro subto, Statuaria statuam. P^{er} negando Mai: quia, (ut ait Phil^{osophus} 2° 2° 1° 5°) ma^{ter} artij, est: quam est ea q^{ue} supportit, et ex q^{uod} aliquid fit; V^{er}o in Statuaria est tota statua; in Dia ma^{ter} diu^{er}sas, et ex propositionibus, et fig^{ur}is con^{stit}utus.

3^a eand^{em} sententia dicit subto Dia est oimⁿ it^{er}u^m operum. N^{on} t^{ame}n u^{er}o h^{ab}et. P^{er} diu^{er}sas Log^{ic}as in tres p^{ar}tes, q^{ue} in Prima libros de interpretatione, et utraque resolutio re^{sp}ect^u 3° tres it^{er}u^m opero^{rum}. P^{er} u^{er}o tamen, q^{uod} for^m n^{on} deo h^{ab}entibus est Log^{ic}as, quia singula illi d^{ic} p^{ar}tes sunt partiales eius subto: s^{ed} q^{uod} ea illis, tamq^{uam} ea p^{ar}tes integrantibus eo alijcat^{ur} ipsum subto totale.

Ob^{iectio}. Dia est inuenta ad expellendos errores: et qui error n^{on} pot^{est} est in 3° opere illis; s^{ed} et in prima, et secunda: q^{uod} h^{ab}et integrantibus illius subto. P^{er} u^{er}o ad illa: Diam n^{on} est inuenta ad expellendos q^{uod} cumq^{ue} errores, s^{ed} illos, qui acci^{pi}unt r^{ati}oⁿem, iⁿ r^{ati}oⁿe est u^{er}o prout procedit ex ignotis ad nota, q^{uod} propria competit 3° opere. Inf^{er}. Etiam 1°, et 2° opere, id est apprehensio iⁿ iudicium fallum, et procedunt ex ignotis ad nota: q^{uod} et conflant subto Dia. P^{er} u^{er}o C^{on}tra, et negando Co^mm^{uni}, quia emendat talium errorum p^{er}inet ad s^uam, cuius est ma^{ter} siquid r^{ati}oⁿe ma^{ter} lam^{en} talis error, q^{uod} tanta Dia n^{on} pot^{est}, s^{ed} per accidens, euestigio corrigunt, q^{uod} tenent ad proprium subto inducunt.

Art. 3°

De u^{er}o alia argu^{er}et iⁿ superior^{ibus} defo^{er}at.

Primum.

Proemiale.

Primum. Subtū cuiusque artis seu scia debet esse prius qm illa (sigt ipsam iat in gōre iā frāly extrinca, & specificam tū). Sed mōdy dīendi nō ē prior, qm Dīa, qō nō ē illius subtū. Probo illi: qō mōdy dīendi ē qddam artefactum, qō supponit regulas artis, a qō perficitur: qō nō ē prior, sed posterior ipsa arte. Po. distinguendo illa: arūda subtū artis esse prius, illa ingē nō iā frāly extrinca; posterioris vō ingē iā efficientis. Itē arūti in alijs artib3 practicy rō suoy obtoy, et in poij rō suorum aūm.

Quā: Subtū propriū alienius artis dīcī fieri pot ab illa, nō ab alijs: sed mōdy dīendi in materia necessaria fit etiam ab alijs artibus qō et dīunt: qō nō ē subtū ppriū Dīa. C. Minorem; adā gte, & nō directōe Dīa. Nullū. D. G. ut bene fiat de frō, entis nāly, nō quērit sol ex hū Phīso, sed etiam ex Dīo Ipsribente mōm; qō tū mā est Phīa, et pstat frō dīendi, deo tōty usq; dīstīendi in cas. mā tribuit Phīa.

Quā: In mā dīendi nō reperit pter cōtū maty, sigūem, et ordinem: sūt Dīa nullum horum con siderat: qō mōdy dīendi nō ē eius subtū. Probo illi. Quia cōtū maty sūt qōlibet māly, qō pīnent ad Plūm; sigūem, & ordo sūt entia rōy, de qō agit Metūy: qō Dīa nullum conji derat. Po. Dīam neque agere de nā cōtūm, neque de illorū sigūem, neque de orīe frāly; sed de orīe fundali, & de illo arte factō ex artib3, prout sūt vim apicndi ignotum ex notiori bus. Quae usq; passio rāty virtuatē distincta a mododi dīendi. Sicut Medicūy nō agit de nā humorum, neq; de rēta proportūny, qm sūt in se; sed de proportūne fundamentali, in qua consistit sanītas, de qō agit Medicīna.

Quaestio 6.

¶ Dīa sit nāria ad reliquas scias comparandas?

Quaestio 6^a

Art. 15.

Resoluitur quaestio.

Notandum 1° duobus modis esse aliquid narium. 1° Simpliciter, seu ad esse, ut cibis ad vitam conservandam; alio modo = ex suppositione, seu ad bñ eī, ut naris ad navigandum. Notandum 2° Dividendi in naturalem, & in artificialem: Naturalis, seu iacata, ē q̄dam vis it̄y ad discernendum ex notio nibus ad ignota in ullo via, & methode scia: Artificialis, seu perfecta ē perceptum multitudo or̄e digesta, et usu comprobata. Notandum 3° sciam esse totalem. Vg. totam Philiam, & partialem Vg. aliquam cloem Philia. Quibus positis sit

1^a co. Dīa naris est naria ad esse, ut com parant̄ oīs scia tam totate, qm̄ partiate. Prob̄, q̄ Dīa naris ē it̄y h̄er̄ vim discernendi ex notis ad ignota: sed na illa scia comparari abiq̄ p̄dicta facult̄, ut p̄t: 2° Illa ē naria ad omnes scias. Confi, q̄ ad inferendam qm̄ eam quae t̄m̄ requirit̄ iudiciū, & fr̄ale, seu virtuale de bonitate fr̄a syllogistica: it̄ n̄ p̄t h̄eri in Dīa nat̄, q̄ talem bonitatem cognoscit: q̄ illa est naria

2^a co. Dīa artificialis n̄ ē naria ad esse, ut reliqua scia addiscant̄. Prob̄at̄ 1° pars, quia ut scientia comparent̄, sc̄t ē penetrare p̄ria, & ex it̄y deducere et̄oy: id hoc p̄stari p̄t sine Dīa artificiali (ut congit̄ primis sapientibus, qui acuto ingenio gollabant) q̄ illa n̄ simpliciter naria ad reliq̄ scias comparandas. Prob̄at̄ 2^a pars, quia artifica facilius operat̄ si h̄eat instr̄a parata, id it̄y n̄ ē artifica sciendi. scia syllogistica sit instr̄a: q̄ facilius, & perfectius it̄s operabit̄ cum Dīa artificiali

Art. 25

Disiunctus

Proemialium

Diluvius arguā j̄nriam
sententiam.

Qu Malis sapientes flourunt in Diā per nunc utriusque
professory flent in illa: gō illa n̄ ē n̄aria ad scias comper-
andas. Nō illos sapientes fuisse Diā nālem, seu inchoatam,
nei tñ in labore scias comparare. Sicut et iuris professory
q̄. J̄terea facultis suas non addiunt scias more, cum sint
et̄oy deducta ex scia morali, q̄ illi parum curant hoc pacto à
suis principij eliciant.

Qum. Reliqua sciae n̄ont inter se ḡras dissendi:
Siquidem d̄iunt suas et̄oy; gō n̄ mutuan̄ a Diā, fr̄im̄ d̄iendi. Nō
negando An̄s, q̄ n̄. n̄. reliqua sciae d̄iunt, mutuan̄ modum d̄iendi
à Diā; q̄ ut famula illis inveniunt; neque dedecus est, q̄t sciae nobi
lives egeant famulatu ignobilioris.

Qum. Si Diā foret n̄aria ad alias scias, addis
arcti an̄ illas: It̄ n̄ ita addisenda: gō n̄ est n̄aria. P̄b̄ Min:
quia si addiscat an̄ alias, n̄ servabitur ordo d̄oē; q̄ n̄ est antea
dissonda. P̄b̄ An̄s, q̄ ordo d̄oē petit, ut prius addiscantur fa-
ciliores: It̄ Diā ē difficilior (at omnes fatentur) gō n̄ ē prius addis-
enda. Nō omnem d̄oē potulare, ut incipiar̄ à facilibus, q̄n̄
faciliora n̄ p̄ndent à difficiliorib̄; si enim p̄ndant, ut in p̄-
sent̄ fit, tunc ordo d̄oē potulat, ut incipiat̄ ab illis, q̄ ad ali-
as p̄quirunt, It̄ sint difficiliora.

Inst: Metā d̄i addisci an̄ Diā: gō saltem
ad hanc n̄ supponit̄ Diā. Probo An̄s, quia ut Diā explicet, d̄oē
ē, arguēt, supponit̄ priā Metā. Vg. Non potest et̄ simul
decodem affirmari, & negari; similiter supponit̄ naturam generis,
& speciei: gō priā addisenda est Metā. Nō negando An̄s. Ad
p̄b̄ nego An̄s; Diā enim supponendo principia, q̄ It̄ per se nota
It̄ q̄ a Metā tractant̄, docet̄ oppositiones ex illis factas in forma
Syllica concludere ut fr̄a, & appellari d̄iēm, de form̄ & cetera.

4um

Quaestio 6^a

4um. Si Dia e natura ad albas scias, etiam
 erit sibi natura; & cetera an se font addiscenda: quod tamen
 est absurdum; esset. n. prior se ipsa, qd e impossibile. Op. nega
 ndo Ans, quia Dia nalis sufficit ad artificialem, quanta
 sunt Magistri, explicando mios disserendi, & cum una pan alia
 procedat, facilis addiscitur, quam addisceres alia scia sibi
 cum Dialectica; qd tunc duplex addiscenda foret, V. G. Meta,
 et Dia: atuo qd addiscit Dia artificialis, una set addiscit
 scia auxilio nalis facultatis.

Ultimum. Dia e inutilis: qd n e natura: Pbo
 Ans, qd multitud. preceptorum mentem obruit potius, quam iuvat:
 qd e inutilis. Confl. quia multi Patres Diam ut inutilem
 damnant. Op. negando Ans, & eius probationem, qd multitudo
 preceptorum e derogat nobilitati scia: ut pat in Medicina,
 & alijs. Ad Confr. Ples? Prej n damnare Diam, sed istius
 abutem, qui inter aliquos Ples reperiebatur.

Appendix.

De Diae divisionibus.

Præter assignatas Diae divisiones, qd st magis numerosas, quam di
 visiones; Diuidit etiam Dia in divisionem, definitionem, ar
 gumentationem; qd st pss mi dicendi in loj, de quo peculiari
 ster pot apere: quemadmodum in Phisologia pterent pss, quæ
 disputant de spibus entis mobilis, additur alia, quæ de clarat
 naturam, et affectiones ipsius entis mobilis communiter
 accepti: Ut Crimbricensium a lijs hoc loca.

Proæmialium finis.

In Isagogem Porphyrii.

Nactact^o Vltium in genere.

Proami um.

Autor cuius operis fuit Porphyrius: Subtilis
est utte n̄ in evendo, sed in predicando: illud
n. ad Metum, Hoc ad Logicum spec-
tat per sermonem innum, et oxnum.

Questio 1^a

Quidnam sit Vltis?

Art. 1°

Explicari multiplex Vltis Signatum.

Vltis coisime sumptum definitur unum qd ad multa ptinens. Ut
Hōi, qui pertinet ad multos hoīs. Diuidit̄ in complexum, et
simplex: Complexum ē q̄libet p̄positio cui ptinens ad multos propo-
sitiones; Vg. Omne totum ē maius sua p̄: Simplex ē, quod n̄
h̄t complexum al̄i pertinet ad multa. Hoc diuidit̄ in q̄tuor mem-
bra, nem̄ in Vlti in causando, ut Ds; in signando, ut Cometa, et
aoes, q̄ multa signant; in cendo, ut q̄libet n̄a cois, q̄ ē in multis in-
ferioribus, Vg. Humana in multis hominibus; et in p̄dicando ut
idem

Quaestio 1^a

Idem homo, quatenus de multis hominibus simpliciter praeter,
scilicet. Ita qd pot. esse in praedico pertinet directe ad Logicum:
nam esse in praedico spectat ad Metam: prius quae exceptiones
sunt propriae Verbis, qd obstrunt in se eae res singulae, ut Phi, & Sol.

Art. 2^a

Confutatio In. Nominalium.

Nominales aiebant nullam dari rem coem, aut Verborum praeter
nomina, & voces, qd multa significent, & de multis praeter; ut homo
est Verbis, qd de multis hoibus.

Omnia in est, dari etiam res coem, et Verbis, qd sunt in
simplicibus. Haec est In. Phi, multis in Phi. Phi vero, est quia quod
aliquis audit vocem Homo non facit conatum ad unum hominem singularem, V.
G. Socratis, et Platonis; sed hominis absolute sumpti; atq; adeo
natura humana in coem; qd non est negandum dari Verborum hanc coem, saltem
peritum.

2° Illa res, qm conisimus audita voce Homo non ma
gis est uni indico, qm alioni, sed de qd, oibus; qd signum est dari
rem illi coem. 3° Si sola noia sunt Verba, haec oppositio erit falsa
Socratis est homo qd ita videtur, atq; haec vox Socratis est vox
Homo: qd est falsa, ut patet.

4° In hac definitio Homo est at rote, non definitio
Homo, in qm vox; neque conatus hois; quia falsum est dicere vo
cem, et conatum hois, esse at rote: nec definitio individui alicui, qd
Phi non agunt perse de individuis: deniq; non definitio aggregatum
oium individuo; qd definitio hois dicit competere cuilibet singulo, qd
firmari de illo; falsum autem est affirmare de quolibet singulo, qd sit
oium aggregatum: qd talis definitio competit alicui hanc coem, & con
ferri admittenda sunt res cois. Idem argum pot fieri in dno
alicuius proprietatis.

Ut solvantur argum Nominalium, notandum est qd
duplex est individuum, unum perse intrinsece includens aliam
Induante

In paginem Ikon.

Incluantem, ut Socrates; alterum per accens, seu rōe a lteris; ut nā cōis, q̄ tenus ē in dūis coniuncta p̄ dūias inclūantes, rōe iūāi singl̄is, n̄ nō rōe vni. Notādm̄ h̄cō Viuere, Mori cōis dūis tempore, t̄a, & iūāia p̄āta cōis 1°, & p̄ se singl̄ibus; & rōe illorum nā cōis. His positis:

Obijciunt Dvoialey 1°. Qd̄gd̄ ē in rerum natura (excepto Deo) continet̄ certo t̄o, & tempore, & d̄ ip̄is p̄t̄ obtendi: Sed q̄t̄ ita se h̄t̄, est singularē: q̄ō nullum d̄at̄ Vt̄e. P̄p̄ d̄ist. Maiorem: asserendo illam esse veram de singl̄ laribus p̄p̄se, n̄ nō per accens: qualis est nā Vt̄is; Vt̄ d̄ h̄t̄ mol̄ s̄t̄t̄ q̄ rōe d̄iarum, q̄q̄ coniungunt̄, fiunt singl̄es, & rōe illarum h̄nt̄ illa p̄āta; It̄ s̄m̄ de illa n̄ h̄nt̄.

2°. Nulla res p̄t̄ sit cōi Vt̄is, & singl̄is: It̄ qd̄gd̄ ē in mundo est singl̄e: q̄ō n̄ p̄t̄ sit cōi Vt̄e. Probar̄ Minor: qd̄gd̄ ē in mundo aut ē Deus, aut res ab illis p̄ductas; D̄s ē maxime singularis, res ab eo p̄ducta etiam sunt singl̄ larē; s̄p̄t̄ p̄ductio, sive actio terminat̄ ad singl̄e p̄p̄se: q̄ō qd̄gd̄ ē in mundo est singularē. P̄p̄. d̄ist. Ma. Nulla res p̄t̄ sit cōi Vt̄is, & singl̄is p̄p̄se, & à parte vni. Concedo Ma iorem: per accens, & per contr̄y vniis: Nego Mai. Ad P̄b̄a tionem Mi. s̄t̄t̄ P̄p̄ n̄t̄ d̄ari in mundo, qd̄ sit Vt̄e, & singl̄ larē p̄ se, & à p̄p̄nci; sed per accens, & p̄ vniis contr̄y: nā à p̄t̄ vni n̄t̄ est Vt̄e.

3°. Si d̄ari aliq̄t̄ Vt̄e, V. G. nā h̄ina, quę est in Petro, & Paulo, sequer̄ qd̄ eadem singl̄ia cōnt̄it̄ inter se, & sit differret̄: It̄ hoc ē absurdum, ut patet, q̄ō n̄ d̄at̄ tale Vt̄e. Probar̄ Maior ex cōi P̄t̄ium p̄p̄se. Qualis eadem vni tertio, It̄ eadem inq̄ se. P̄p̄ regardo Ma. Ad p̄b̄. die illud effatum illiḡi de reb̄, q̄ sunt eadem in vni tertio singl̄e, & in cōiabili, n̄ nō in vni tertio Vt̄is, & communicabili, qualis est nā cōis.

4°. Illa res cōi cōi in vniis t̄is opposit̄is; et in vno moueret̄, & in alio uiuere; et differret̄ à se q̄t̄ est in vno

Quaestio 1^a

uno indio, & putè in alio: Et hæc si a bruda: gō n̄ datur nec
 cog. Nōq̄ illa cē absurda in se singulari, n̄ nō in eis, q̄ n̄ rōe
 sui, sed infōp, maḡ inest, per oīes cōtūz subit talis varietas
 fōp. Nota q̄ Plūy ait genera, & sp̄z n̄t esse loq̄i; Pla
 tonem de illis a parte rei, non vero per intellectum. Et q̄ndi
 fit, secundūz subitq̄z siḡcare, uttenisse nōiā illarum. Et quando
 alibi dicit, differere nihil aliud cē, quam disputare de rōibus,
 posuit nōiā pro rebus.

Art. 3°

Utiā Platonis reijciuntur.

Plato (ut aliqui de illo putant) existimavit dari naturas com
 munes, quas Socrates vocabat, separatas nōtō ab inferioribus. Re
 reijciunt tū, q̄ manifestam involuit idictionem; primo, quia
 nlla natura esset communis, et n̄ cēt communis; cōt, ut suppo
 nitur: n̄ esset, quia q̄ se imitate existet in certo tō, et tempore,
 & per certam, ac debitam altōem p̄ducant; q̄ se p̄pria singulari
 um, n̄ cōmū.

2° Illa natura esset de essē inferiorum, et
 non esset: esset, quia omnis natura communis, est de essētia infe
 riorum, & essētiatō de illis p̄dicatō; n̄ esset, quia non im
 eluderet in illis, sed existet ab illis separata: gō esset de esse
 nōiā, et non esset.

3° Hæc p̄positio Plati est homo: Et utra
 hæc aut, Plati est Dea separata, est falsa: q̄ nō datur
 natura communis separata. Tandem illa natura n̄ pōt cē
 eadem indivisa, in omnibus inferioribus; quia omnia inferiora
 essent idem Homo: Deinde non pōt cē indivisa; quia iam
 fore non esset una: ergo nullo modo datur talis Dea, &
 natura.

Art. 4°

In Neg. Phos.

Art. 49

Explicat uera definitio Vttr.

Natura communis duplex potest considerari; primo modo pro
ut est apta, ut sit in suis infib; & de Vttr in essendo, et de
fitur, Id qd aptum est, ut in pluribus insit; & hoc parti-
net ad Metum. Secundo modo sumitur pro ut est apta ut
de infib; p̄tur, & de Vttr in ḡando, definitur. Id qd
aptum est, ut de pluribus pdicatur. Qd proprie ptinet ad
Logicum. Defio h̄c bey p̄: per primam quod intelligit Vttr
deit esse unum n̄ie et r̄ie; per qm partam rejiuunt complexa,
ut at r̄ie, q̄ h̄c d̄iſa, signis; Aloga Equiuoca, tam
posita p̄ acc̄oſ, & arte facta; q̄ n̄ h̄nt unam r̄oem.

2^a parta l'aptum ut p̄tatur, itelligit n̄ regi ad
Vttr qd aiati p̄tatur; Id qd aptum sit p̄ari, p̄oē, s̄ r̄i
h̄, uera & affia. Per hanc partam rejiuunt illa q̄ p̄iant
neg; & falso, s̄ j̄, aut p̄ter n̄am. Tertia parta de plurib;
per quam rejiuunt singla. Illa aut plurā deit esse talia
s̄m it n̄en, & r̄oem cum n̄i c̄i, et in q̄ n̄i c̄i; multiplicatur,
& diuidatur.

Vn' D̄s n̄ est Vttr n̄i h̄um d̄itarum per
sonarum, q̄ n̄ d̄ina & multiplicat, Id ē una in illis; nec pro
na d̄ina s̄m plures s̄m it n̄en! Deus cum n̄ dicant plures D̄j.
Nec una albedo erit Vttr ad plures lapides, si d̄initus in illis
conatur, quia n̄ multiplicat in illis. Denique illa plurā de
bent esse entia per se, & p̄cipare aq̄tr Vttr, & eodem n̄i illi
subiici. Vn' coloratum in c̄i n̄ erit Vttr n̄i h̄um albi, et sig-
n̄; q̄ de albo p̄iat̄ ess̄ntē de signa Acc̄ntat̄.

Art. 50

In quo